

ДАВАЙТЕ ЗНАЙОМИТИСЯ

Ранок.

П'ять хвилин тому почався урок.

У коридорах порожньо й тихо.

Та ось хрюскають вхідні двері. Спершу лунко — у вестибюлі, потім глухіше — по коридору — дріботять швидкі кроки: якийсь неборака запізнився.

Прочинились у кінці коридора двері якогось класу, і тоненький винуватий голосок жалібно писнув: «Можна?»

Щось докірливо каже з класу вчителька.

Двері зачиняються.

І знову нікого.

День почався.

Порожньо й тихо в коридорах.

Тільки шкільний кіт Сократ, весь у крейді й кольорових плямах, виходить з-за рогу й поважно йде самісінькою серединою коридору. Він користується нагодою. Він добре знає, що, коли продзвонять на перерву, доведеться йому, задерши хвоста, чимдуж чкурнути звідси й потім усю перерву гасати по школі, уникаючи палких проявів дружби любителів природи.

Сократ іде й меланхолійно позирає на двері класів.

Усі двері однаковісінькі, лише на одних табличка з написом «І клас», на інших — «ХІ клас». І за одними дверима клаповухі першокласники, від старанності висолопивши язички, глибокодумно виводять у зошитах кружечки й палички. А за іншими — вусаті одинадцятикласники грають у «морський

бій» з підмальованими одинадцятикласницями (поки хлоп'якуватий практикант-учитель з наївними очима списує всю дошку хитромудрими формулами).

Але нас з вами не цікавлять ні ті, ні інші.

Обережненько, навшпиньочках ходімте за котом Сокра-

том до дверей, на яких висить табличка з написом «V-Б клас». Табличка перекобочена, з відбитим ріжком, але напис видно добре.

Підійшли. Прислухалися.

За дверима тихо.

Жодного звуку.

Як то кажуть, — анічирк!..

Може, там нікого нема?

Може, клас порожній?

Прочиняємо нищечком двері. Зазираємо одним оком...

Є!.. Всі на місці!

Сидять гарненько. Обличчя зосереджені, серйозні. Ні тобі усмішки, ні тобі витівки якоїсь. Не діти, а янголи.

Що таке?.. Може, ми не туди потрапили?.. Хіба про таких напишеш повість? Може, ходімте до іншого класу?.. Пошукаємо справжніх живих учнів?..

Та ні, стривайте!..

От учителька Ліна Митрофанівна, що статечно походжає по класу, раптом подає голос:

— Спасокукоцький! Ану не зазираєш до Трав'яно!

«Ага! — догадуємося ми. — Контрольна!»

Тепер ясно, чому такий порядок.

Ліна Митрофанівна суворо супить брови і орлиним поглядом роззирається навкруги — пильно стежить, щоб ніхто ні в кого не списував.

Але де це бачено в світі, щоб на контрольній ніхто ні в кого не списав?..

От із третьої парти на підлогу падає папірець. Але з третьої парти ніхто за ним не нахилиється. За ним нахилиються з четвертої парти.

Ліна Митрофанівна робить рвучкий рух:

— Га? Що таке?!

— У мене календарик упав, — невинно кліпають очима з четвертої парти.

Ліна Митрофанівна не бачила, з якої парти впав папірець, — і все в порядку!..

— Мій п'ятий «Б» — неможливий! — часто каже Ліна Митрофанівна.

— Мій п'ятий «Б» найкращий! — так само часто каже Ліна Митрофанівна.

— Мій п'ятий «Б» доведе мене до інфаркту! — каже Ліна Митрофанівна.

— Мій п'ятий «Б» тільки й тримає мене на світі! — каже та ж сама Ліна Митрофанівна.

То коли ж вона каже правду?

Хто ж вони такі — оті тринадцять хлопчиків і десять дівчаток, що мовчки схилилися зараз над зошитами?

Гарні вони чи погані?

Давайте-но ближче познайомимося з ними!

З кого почнемо?

Ну, хоча б з отих двох, що сидять за першою партою в середньому ряду перед самісіньким столом Ліни Митрофанівни...

СПАСОКУКОЦЬКИЙ І КУКУЄВИЦЬКИЙ

Обидва вони маленькі, кругловиді, клаповухі і кирпаті. Тільки той, що в нього на носі руденька блямбочка, — то Спасокукоцький.

А той, що в нього щербатий зуб, — то Кукуєвицький.

Спасокукоцького звати Лесик.

Кукуєвицького звати Стасик.

Понад усе на світі Спасокукоцький любить «Баунті».

Кукуєвицький понад усе на світі любить «Снікерс».

Але якщо нема «Баунті» й нема «Снікерса», вони гризуть усе, що є: «Чупа-чупси», «Пташине молоко», «Корівку» і навіть тверді, хоч об дорогу кидай, козинаки.

Так історично склалося, що в перший день у першому класі вчителька посадила їх за першу парту перед самісіньким своїм столом. Бо вони були найменшенькі в класі.

Так сплелися їхні долі.

Ех-хе-хе!.. Доле-доле!.. Коли тобі повних шість років, а у трамваї або тролейбусі тобі од сили дають чотири з половиною, найбільше п'ять, — ох, як же ж ти страждаєш, ох як же ж тобі хочеться бути хоч на крапельюшечку, хоч на сантиметрушечку вищим!.. Як же ж тобі хочеться бути таким, як отой Ігор Дмитруха, що сидить на останній парті і обстрілює жованими паперовими кульками зі скляної трубочки класну дошку... Як же ж тобі хочеться!..

Спасокукоцький скоса позирав на Кукуєвицького і думав: «Здається, він трохи менший за мене... Ононо як на лікті спинається й шию витягає. Таки менший. Зовсім шпінгалет. А, мабуть, думає, що я шпінгалет. Думає, що я пігмей і нікчема. Щоб об мене можна ноги витирати. Ні! Не допущу, щоб він так думав! Не допущу!»

На великій перерві, коли вони стояли біля вікна в коридорі, гризли козинаки і дивились, як у дворі на спортмайданчику старшокласники випендрювалися біля турніка, Спасокукоцький цмокнув цукеркою і сказав:

— А ми цього літа на дачі в селі були. І я виліз на отаке здоровеннецьке дерево. На самісіньку верхівку. І там було гніздо шуліки. А у гнізді шуліченята. Дзьобаті такі!.. Але я їх не взяв. Нащо вони мені. Щоб іще шуліка око за них виклюнув! Дуже треба! Тільки подивився, пальцем поторкав і зліз.

Кукуєвицький закліпав очима, і козинака застряла у нього в горлі. Він хотів щось сказати, але не зміг, а тільки промекав, як козеня:

— М-меее!..

Тут задзвенів дзвоник, і довелося йти в клас.

Спасокукоцький торжествував: «Ага! З'їв?! Ото щоб знав, з ким маєш справу! Шпінгалет!»

Але на наступній перерві Кукуєвицький закліпав волохатими віями, почервонів і тихо сказав:

— А я... якось узимку пішов на Дніпро подивитися на підлідний лов. Лід був тільки попід берегом, а далі вода. І шмат крижини, де я стояв, одірвався і поплив. Усі кричать. А я не злякався. Тільки кричу: «Агов! Швидше рятуйте, бо мені в гастроном

по сметану треба!» І по мене послали катер, і виловили мене уже під Києвом, біля Жукового острова. Але сметану я таки встиг купити.

Спасокукоцький кркнув і теж почервонів. Потім зібрав усі свої сили і сказав:

— А мене... а я... а мені справжню пожежу гасити довелося. О! На дачі. Загорілася солома біля корівника. Але я не розгубився, схопив відро з помями і... Якби не я, згорів би к свиням і корівник, і хата, і все на світі...

— А я... — скромно опустил очі Кукуєвицький. — А я... лишився колись сам у квартирі. І раптом подзвонив злодій. І каже: «Одчиняй! Київгаз!» А я весь заціпенів і кажу: «Не одчиню! Всі розбійники завжди кажуть «Київгаз», а тоді заходять, убивають і грабують. Тікайте, бо зараз як візьму татову мисливську рушницю і як стрельну через дірку для ключа!» А він каже: «Дурний!» А я кажу: «Од такого чую!» Він злякався і пішов.

Спасокукоцький тяжко зітхнув і, мало не плачучи, сказав:

— А я... а мене колись велосипед переїхав... І маминого годинника я колись проковтнув... Разом з ремінцем...

Настрій у Спасокукоцького зіпсувався вкрай.

Сидячи на уроці, він спідлоба позирав на Кукуєвицького і думав:

«Невже цей шпінгалет не брехав! Невже справді і на крижині плавав, і з розбійником так хоробро розмовляв... А я ж усе чисто вигадав — і про шуліченят, і про пожежу...»

Насправді то він сам трохи не спалив корівника. Бавився сірниками, і зайнялася солома. Перелякавшись, він заверещав, як поросся. Прибігла мама, схопила відро з помями і залила вогонь, а його самого так торохнула відром, що він заорав носом у калюжу.

Спасокукоцький свердлив очима Кукуєвицького, намагаючись зрозуміти, брехав той чи ні. Але Кукуєвицький дивився так ясно і невинно, що нічого не можна було зрозуміти.

І Спасокукоцький вирішив не здаватися.

Наступного дня з'ясувалося, що Спасокукоцький на тій самій дачі ще витяг з річки потопаючу маленьку дівчинку, лазив у криницю рятувати кошеня і їздив верхи на баскому жеребці Електроні...

Однак з'ясувалося також, що Кукуєвицький, у свою чергу, бився зі скаженим собакою, лазив у каналізаційний люк діставати ключі, загублені сусідською дівчинкою, і під час військового параду катався на міжконтинентальній балістичній ракеті з атомною боеголовкою...

Тепер Спасокукоцький, розгортаючи газети, з острахом читав заголовки — чи не надруковано статті про подвиг Кукуєвицького. І, слухаючи радіо, боявся почути знайоме прізвище.

Минуло кілька днів, сповнених подвигів та героїзму.

Спасокукоцький і Кукуєвицький ходили з гордо піднятими головами, розправивши плечі. Вони стали вищими і стрункішими.

Та одного разу Кукуєвицький не прийшов до школи, — мабуть, захворів.

Спасокукоцький пронудився усі п'ять уроків. У голові безглуздо крутилася нерозказана прекрасна пригода про його двобій із величезною гадюкою. То була така пригода, від якої Кукуєвицького скрутило б у баранячий ріг. А він не прийшов.

У кепському настрої повернувся Спасокукоцький додому.

Обідав він без апетиту. За обідом мама раптом якось дивно глянула на нього, потім ще раз глянула, пильно придивилась і сказала:

— Ану розкрий рота!

Нічого не підозрюючи, Спасокукоцький роззявив рота.

— Ой, — скрикнула мама. — У тебе ж дірка в зубі! Карієс! Боже мій! Треба негайно йти до зубного лікаря!

— Що?! — Спасокукоцький випустив з руки ложку, і вона, дзенькнувши об край тарілки, плямкнулась у борщ.

— Треба негайно йти до зубного лікаря! — повторила мама. — Негайно! — вона вже набирала номер телефону. — Аллоу! Скажіть, будь ласка, коли приймає стоматолог?.. Ага. Дякую!.. — вона поклала трубку. — Ходімо зараз же! З другої години дуже гарний спеціаліст.

— Й-я... не... піду! — сказав Спасокукоцький.

— Підеш! — твердо сказала мама.

— Не піду! — ще твердіше сказав Спасокукоцький.

— Ти що — хочеш лишитися без зубів?! Догрався з тими цукерками! Скільки разів я говорила — не їж стільки цукерок! Не гризи без кінця цукерки!..

— Я не піду! — на високій ноті відчайдушно вигукнув Спасокукоцький.

— Підеш, — спокійно сказала мама, пудрячи перед дзеркалом носа.

— Я не можу нікуди йти. Мені погано, — скривився Спасокукоцький. — У мене болить живіт.

— Нічого в тебе не болить, — сказала мама, підмальовуючи помадою губи.

— Ой! Ой! — Спасокукоцький перехнябився і ліг щокою у прохолодий борщ.

— Ти ж знаєш, що на мене це не діє, — незворушно сказала мама, фарбуючи щіточкою віі.

То була правда. Мама Спасокукоцького була тверда, як алмаз. Полежавши трохи у борщі, Спасокукоцький підвів голову, обібрав із щоки капусту й тяжко-тяжко зітхнув:

— Ти хочеш моєї загибелі!..

— Я хочу, щоб мій син не був беззубий. Щоб йому не довелося носити в портфелі склянку із вставною щелепою.

...Через п'ять хвилин вони вже йшли до дитячої поліклініки. Мама міцно тримала Спасокукоцького за руку, а він механічно переставляв ноги і нічого перед собою не бачив: усе розпливалось у сльозах. Тільки у такт цоканню маминих каблуків гупало в грудях серце.

Запахло ліками — вони зайшли у поліклініку.

Біля стоматологічного кабінету не було нікого, прийом тільки-но почався — вони прийшли першими. І їх одразу запросили.

Спасокукоцький переступив поріг кабінету, і в нього похо-

лоло всередині. Під стіною стояла скляна шафа, у якій на скляних полицях лежали блискучі нікельовані інструменти для висмикування зубів — кліщі, «козячі ніжки» і тому подібне.

А посеред кабінету, поряд з кріслом, стояла вона — бормашина. Ота страшнюча пекельна бормашина, про яку Спасокукоцький чув ще в дитячому садочку від завжди переляканої Талочки Дударенко.

Блакитна, обтічної форми, схожа на рубку підводного човна, бормашина дивилася на нього зеленим оком і наче підморгувала.

Першим бажанням Спасокукоцького було рвонутись і дати драла. Але позаду гостро пахла парфумами неблаганна мама. А попереду привітно усміхався і пахнув ліками високий лисий дядечко з бородавкою на носі — лікар. Усі шляхи до втечі було перекрито.

— Заходьте, заходьте, — лагідно промовив лікар і широким жестом показав на крісло. — Будь ласка, сідайте, юначе. З обличчя бачу, що переді мною справжній мужчина.

Але Спасокукоцький не зреагував. Він прекрасно знав ці лікарські штучки-дрючки: усміхається-усміхається, а потім я-ак штриконе шприцом, або я-ак різоне скальпелем, або я-ак утне іще щось — і моргнути не встигнеш (Талочка Дударенко не раз про це говорила).

Спасокукоцький не зрушив з місця.

Мама несподівано підхопила його під пахви й, хоч він щосили задригав ногами, підняла і, як дитину, посадила в крісло.

Лікар натиснув на якусь педаль, і крісло поїхало вгору. А серце Спасокукоцького покотилося вниз.

— Ну-с, розкриємо рота і подивимося, що там у вас робиться, — усміхнувся біля самісінького носа Спасокукоцького лікар.

— Лесику, ну ти ж гарний хлопчик. Ну розкрий ротика. Ну будь

розумником! — чужим, неприродно лагідним голосом сказала ззаду мама.

— Ну-с! — повторив лікар.

— Е-е! — зціпивши зуби, мотнув головою Спасокукоцький.

— Не розумію. Ви що — глухонімий?

— У мене не відкривається рот, — не розтуляючи зубів, процідив Спасокукоцький. — Мабуть, спазми.

— А-а, це буває, — усміхнувся лікар, узяв Спасокукоцького двома пальцями за щоки, трохи притис, і рот розтулився сам собою.

Другою рукою лікар спритно підніс до зубів Спасокукоцького маленьке кругленьке дзеркальце на металевому держачку.

— Г-г-г-ав! — сказав Спасокукоцький і вкусив лікаря за палець.

— О-у! — одсмикнув руку лікар. — Так ви мені, юначе, палець одкусите. Як я тоді працюватиму? — І раптом сказав суворо: — Ану, розкривай рота швидше!

Ця різка зміна тону подіяла на Спасокукоцького, і він розтулив рота. Лікар знову підніс дзеркальце до зубів.

— Га-а-а! — закричав Спасокукоцький.

— Що таке? Я ж іще навіть не доторкнувся. Тільки дивлюсь.

— Болить.

— Не може бути.

— Ага. Вам «не може бути». А мені може бути. Це ж не ваші зуби! Я більше не хочу. Я уже злажу.

— Ось на тобі! — сказав лікар. — І де ти, такий розумний, учишся? В якій школі, у якому класі? От візьму й напишу про тебе в газету.

— Напишіть-напишіть! — сказала ззаду мама і назвала номер школи і клас.

— Що?! — весело вигукнув лікар. — Оце здорово! Так у цьому ж класі вчиться моя дочка. Люба. Присяжнюк.

— Га? — Спасокукоцький від подиву розкрив рота. Справді, у їхньому класі вчилася дівчинка Люба Присяжнюк.

«Ой! Це ж тепер усі знатимуть... І Кукуєвицький знатиме... Ой, пропав я, пропав. Зганьбив себе на всю школу. Засміє мене тепер Кукуєвицький, у регіт засміє. Всім розкаже тепер і про пожежу, і про криницю, і про жеребця Електрона... Ой, що ж тепер буде?..»

Поринувши у свої думки, Спасокукоцький і не помітив, як лікар увімкнув бормашину і вона тихо-тихо задзижчала. Було зовсім не боляче... Минуло кілька непомітних хвилин, і лікар весело сказав:

— Ну, от і все!.. Дві години не їсти!..

Він натиснув на педаль, і крісло опустилося вниз.

— Ви вільні!

Спасокукоцький зліз із крісла і, хитаючись, мов після космічного польоту, ступив кілька непевних кроків до мами. Мама усміхнулася, простягаючи йому руки.

«І оце все?.. А я, дурний, боявся!.. Дригався, кричав і кусався! Ех-х!.. А Кукуєвицький бився зі скаженим собакою, плавав по Дніпру на крижині і проганяв розбійника з Київгазу... Кукуєвицький таки герой, а я... Ех-х!..»

І так йому стало прикро, так прикро, що він скривився і... заплакав.

— Отаке! — здивовано вигукнув лікар. — Чого це ти? Усе ж минулося! А-а... Ти, може, думаєш, що я розкажу Любі? Так нічого ж розказувати! Ти молодець! Ти тримався як справжній мужчина!..

«Справжній мужчина» шморгнув носом і витер сльози. А коли вони вийшли з кабінету, Спасокукоцький раптом почув у коридорі жіночий голос:

— От бачиш, хлопчик зовсім не боявся!.. Бачиш, нічого ж страшного... А ти...

Спасокукоцький обернувся.

Під дверима у черзі на стільці поруч з мамою сидів переляканий, заплаканий Кукуєвицький...

Одразу за Спасокукоцьким та Кукуєвицьким поруч з Надею Трав'янко сидить Шурик Бабенко.

Надя Трав'янко — видатна особа (це вона при усьому класі натовкла носа Льоні Монькіну), але зараз не про неї мова.

Зараз давайте познайомимося з Шуриком Бабенком.